

# UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egyet” hivatalos közlönye.  
Előfizetési árak:  
egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.  
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számítatnak. Nyilttér sora  
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6—8 oldalon vasárnap  
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.  
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

## Székely kereskedelem.

Székelyudvarhely, szept. 11.

Udvarhelymegye közigazgatási bizottságának legutóbbi ülésén igen érdekes és nagyfontosságú akcióról tett bejelentést a tanfelügyelő. A közoktatásügyi miniszternek ide ránk forduló gondja és figyelme nyilatkozott meg a bejelentésből. Mert a miniszternek arról a szándékáról adott számot, hogy ő ennek a megyének központibb fekvésű tiz községében, az állami elemi iskolákkal kapcsolatosan, 13—15 éves tankötelesek részére három éves tanfolyamu kereskedelmi szakiskolákat akar szervezni.

Szerzett tájékozódásunk szerint nem is valami általános, az egész országra tervezett új iskolatípusokról va szó, hanem specialisan csak ide a mi földünkre, a mi viszonyaink közé tervezik ezeket a tanfolyamokat. Nagy és finom megértéssel, átható mélyenlátással írta meg a miniszter, hogy e megye sűrű népessége a meglevő földterületeken legintenzívebb mezőgazdasági munkával sem tudhat magának kellő életmódot biztosítani. Más pályára kell tehát nevelni a székelyt. Mozdékony és kereskedői hajlamu nép lévén, alkalmasan alakulhat ki belőle a székely kereskedelmi ügynöki karnak új, képzett, ipart népszerűsítő, kereskedelmet magyarosító nemzedéke.

Érdekes, de biztos és biztató meglátások ezek a miniszter gondolatában. Valami szeretetteljes észrevevése egy elhanyagolt vidék népének, e nép értelmi színvonalának, s ez értelmiségben kamatoztatlanul heverő nemzeti kincsnek. És ez az észrevevés összakapcsolódik a nemzet egész

társadalmát érdeklő nagy gondolattal: az alsóbb néprétegeknek tartalmas középosztályá váló emelésével. Olyan középosztály képzésével, mely a folyton pusztuló, szerepéből kieső régi középosztály pótlására nemcsak külsőleg, nemcsak gazdasági erőben és mozgékonyágban, de lelkiület és nemzeti érzés szerint is méltó legyen.

Ezt a nagy munkát a kultuszminiszter a mi népünk példaadásával akarja kezdeni. Kiválasztja a székelyt, hogy egy új társadalmi folyamat kezdője legyen. Szép bizalom ez és büszkék lehetünk reá mindörökké. De büszkeségünkön innen is, tul is a bizalom ellenében bizonyos kötelességérzetek kell, hogy támadjanak bennünk. A kötelességérzetekkel feladatokat kell meglátunk. A feladatok kiviteléért pedig elhatározásokra kell serkennünk és ez elhatározásokban a megszokásig kitartanunk.

Kötelességérzeteknek kell támadniok, mert például a székelyben igen csak kényszerhatások alatt ébred a kötelességtudás. Sok benne a szilajság és konokság, mely nem akar maga fölött tekintélyt ismerni sem emberben, sem általánosabb érdekekben, sem magasabb rendű társadalmi eszményekben. Ez a magatartás nemhogy önértet és öntudatot fejlesztene az emberben, hanem inkább csak a buta gógót növeli, ami a szellemi készletek gyarapítására egyáltalán nem alkalmas tényező. A székelynek is így fejlődik el az ősi, józan gondolkodásmódja, okos belátása; megrokkann így a gazdasági alkalmazhatósága is a tisztességtudás lazulása miatt. És bizonyára kereskedői nemzedék se tud válni belőle, ha otthonában, társadalmi környezetében, testi és lelki

fejlődésében a jó kereskedő első és legvonzóbb kellemességét: a tisztességtudást meg nem szokja.

A tisztességtudás megbecsüli a rendet, az embereket, s megismeri a maga leghasznosabb kötelességeit. Nem azt az irigységet, ami másnak ártalmával akar gyarapodni, hanem azt a becsületes szorgalmat, mely mást is segít és buzdít, míg magát emeli. Ezeket az erkölcsi tudásokat bele kell nevelni, vagy legalább is nagyon fel kell frissíteni itt a mi népünk között. Ad rá alkalmat és helyet az iskola, a templom, a hivatal. Épp úgy nevelőleg hathat az értelmesebbek és módosabbak barátságos érintkezése, melynek azonban czimborasággá, vagy személyek ellen küzdő falusi klikkeké nem szabad alacsonyulnia.

Kötelességérzet, kötelességtudás, emberbecsülés, meg egyéb finomabb lelki képességek érzékennyé, könnyen felfogóvá, az önzés határain tul való belátások és fölismerések központjává teszik a lelket. A mi népünknek pedig ilyen magasabb lelki fejlődésre szüksége van, ha az új magyar középosztály szerepéhez mostani alsóbb rétegeiből föláramlani akar. Hiszen olyan középosztály, amelyik kaputban jár és pantallóban, aztán valamennyire választékosan beszél, — hiszen ilyen most is van, de még se tölti be a mi régi középosztályunktól megszokott szerepet.

A mi régi középosztályunk az erős magyar érzésnek, a nemzeti öntudatnak, a nemzet lelkesüléseinek és felbuzdulásainak volt a kifejezője. De nemcsak a kifejezője, hanem megvédője. A mennyi önzetlenség kellett ehhez, s magán-

## A ferenczrendiek templomtornya Vajdahunyadon.

— Irta: *P. Máthé Örséb*, szt.-ferenczr. áldozár. —

(III.) — Regély tovább multadról szilárd torony, halljam krónikádat.

— Ama vészteljes romboló időben, midőn a török, német és a vallási türelmetlenség szétzúzta a műemlékeket, a lábaimnál diszjelgő hatalmas zárdapalota is rombadőlt. (1552) Nem az idő hatalmas döntötte meg, hanem mint a gyűlölet áldozata

„Az is összeomlott, ledönték a vészek.”

— Hát veled mi történt? regéld el kérlek.

— Biz, akkor siralmas helyzetem volt, de azért dacoltam. Engem is porrá akartak zuzni, csakhogy én erősebb voltam. Csak tetőzetemet engedtem lebontatni s felső részemről egy pár követ. Szilárd falamon megtörtött elleneim romboló munkája; kemény köveim kiverték a szerszámot kezükből s Hunyadi Mátyás emléke parancsoltam nekik:

„Eddig s ne tovább!”

A zárdá romjai felől felépítették a vajdahunyadi ev. református templomot, a másik részét ott hagyták lábaimnál, hogy az enyészet áldozata legyen. Azért sem lett az! Mint látni fogod, másfél-század nyomorai után e romokból épült fel a mostani zárdá és templom egy része. (1710.) Velem senki sem törődött. Siralmas állapotban voltam földézet nélkül másfél század duló viharai közt s bizony

„A torony is vénült, vénült és roskadt”

de csak a felső része, mert nem védekezhett az idő romboló árával hisz

„Leüté fejről a vész a kalapot:

A fődelet... ekép állt hajdon fővel  
Mint ha urával beszélne az idővel  
S kéré alázattal, hogy kissé kimélje.”

Nem kimélt biz az egy cseppet sem. Vad viharaival, zúgó fergegeivel nekem rontott, de azért dacoltam, keménységem megtörte az idő vas fogát, mert:

„Kevélyen néztek hajdan e falak  
Mert ormukon szent jelt tartottanak,  
A szabadság zászlója volt e szent jel  
Csak játszott a viaskodó szelekkel.”

Hej, de ki tehet róla, hogy

„A sirba dőlt egy évszázad azóta  
Nincsen a toronynak többé lobogója.”

Zárdám lakóit, a ferenczrendieket elűzték s elvesztés terhe alatt még a környéken sem volt szabad tartózkodniok, de azért áruhában a nép közé vegyülve magokkal vitték a katolikus hit tanait, melyek Hunyad, Szeben, Brassó, Alsófehérmegyékben s a székelyföldön, kivált Udvarhely vidékén majdnem kizárólag a ferenczrendiek hősiés önfeláldozásának köszönhetik épségben maradásukat az új vallásfelekezetek áramlataival szemben. „Szent Ferencz szerzete akkor, midőn Erdélyben a kath. Egyház hosszú éveken át az új vallás felekezetekre átmontektől sok és súlyos üldöztetések szövedett, midőn minden lelki vigasztalástól megfosztva, siralmas helyzetben állott, atyái a kath. egyháznak megfogytakozott nyáját fáradhatatlan szorgalommal ápolták, gondozták, mint missionáriusok a szétzúrtva volt híveket felkeresték, Isten igéjével és a szentségekkel éltették s a szt. hitben megmaradásra ösztönözték; *gyermeküket és ifjait tanították*; az új hitfelekezetekre átmontek közül sokakat visszahozták” stb. (Az erdélyi ka'h. Status elismerő oklevele 1726.)

Meg szünt amaz üdvös mozgalom, mely a zárdát a tudományok és hitélet fejlesztésében oly élénkítő tette. A Hunyadi János által épített nagy zárdapalota is romokban hevert lábaimnál s ott, hol

előbb a szerzetesek ajkáról ég felé szállt a magasróptü zsolozsma:

„Az egek beszélnek Isten dicsőségét”,

most baglyok ijesztő huhogása, vércék vitása hirdeté a zordon enyészet romboló munkáját. A mi közlemben volt, az mind

„Idétlen rom, mogorva pusztá váz  
Falai között senki sem tanyáz.”

Harangjaimat — melyek előbb Ave Máriát zengve a csendes estenden s a hajnal zefirjén üdvöt küldének szét — az ev. ref. templomtornyaiba vitték, én pedig árva némaságban busongtam a romok közt; a ferenczrendieknek Hunyadi János és Mátyás királytól ajándékozott roppant nagy birtokán minden elpusztult, a mi katolikus jellegű volt csupán csak:

„A torony maradt meg, de az is betegem,  
Hogy a pusztulásnak gyászolója legyen.”

Gyászoltam a hazát, mely kinos vergődéssel nyögött a német, török és vallási villongások rabigája alatt; meg meg kísérté szét zuzni azt:

„De mind hiába! rajt' a rabbilincs!”

E siralmas helyzetemben is vén füleim hallák mint

„Sirnak és zokognak árváknak szivei  
Hazánk pusztulásán özvegyek lelkei.”

Szemeim látják, hogy a megaláztatás évszázadain is

„A magyarnak vétke nagy volt  
Bujdosóvá lett azért  
Dicsérei megvetették  
És ő elfordulva sirt.”

Gyászoltam a sors vadcsapásaitól annyiszor suttott magyar nemzetet, melynek erejét török és német egyaránt sorvasztotta midőn:

„Az ellen kezét mindenre  
Tette, mit ő szeretett  
És pogány ment szent helyére  
Nem nézván törvényeket.”



ügyeinek mindig nemzeti szempontból való kezelése, annyi éféle erénnyel kell bírnia minden további középosztálynak, hogy a nemzeti élet elhatározó tényezője lehessen. Mert vagy az alsóbb osztályok elfogultságai és szűk látköre szerint élni, vagy a magasabb osztályok közömböségében: ez egyformán nem hoz hasznot, frisseséget, új gondolatokat, akaratot és erőt a nemzet életébe.

A mult magyar középosztálya a földbirtok alapján kerül ki; a jövő középosztályát a kereskedelem és ipar embereinek kell leginkább megsűrüsíteniök. Ha tehát a székelyt is erre a középosztály hivatásával bíró kereskedelemre neveljük, akkor kereskedelmi szaktudáson kívül át kell éreznie a nemzet életcéljait is. Bele kell szoknia a régi magyar középosztály önzetlenségébe, nemzeti hivatásának nagyra tartásába. Egyáltalán tul kell látnia a faluja határán, tul kell látnia mestersége és foglalkozása közvetlen eredményein. Kötelességérzetektől kimivelődött lélekkel föl kell emelkednie uralkodó társadalmi kérések és szükségletek átértésébe, hogy ez átértéssel vihesse tovább a nemzet sorsát. Csak így fog az igazi, érdemes székely kereskedelem kifejlődni, mely nemcsak önmagának él, hanem a hazát is előbbre viszi. A kötelességérzetek kiképződése így vezethet minket szép jövődbe, melyben a székely is képes lesz magasabb hivatások, nemzetvédő és nemzetfejlesztő feladatok átértésére. Ilyen benső kifejlődésre tehát törekednünk kell a miniszter által kontemplált iskolák beállítása előtt is, azután pedig még sokszorosabban. Az ilyen erkölcsi kimüvelődés nélkül hiába van meg bennünk a miniszter által is meglátott mozgékony és kereskedői hajlam. Külsőségek ezek; pánczél és vértzet gazdasági küzdelmek céljaira, de a pánczélon belül még nincs helyes akarattal, bátor és becsületes szível kibélelt küzdő ember. Anélkül pedig a pánczél csak muzeumba, vagy ócskaszerre való.

Mi igazi nagy örömmel üdvözöljük a kul-

Keservesen gyászoltam ama boldogtalan időköt, midőn rab iga alatt nyögve

„Az egész nép sirt kenyerért  
S kincsén élelmet veve  
Oly nagyon meg volt alázva.  
Jövőt s mindent felede...”

Gyászoltam a ferenczrendieket, kik nemes önfeláldozással szolgálták a hazát és vallást s jutalmuk durva bántalmazás, földönfutás, s kegyetlen halál volt.

Megalázó helyzetemben a keservek felhői közül az öröm sugarát ragyogtatá néha-néha felém a kiváló magyarok vitésége

„Mely rablók ellen a honért  
Jogos fegyvert fogott”

Láttam a mint Kőszeg hős védője

„Sűrűn kopogtat tar fejet  
Halálra küldve sok pogányt.”

Az alföld rónáin s Erdély bércein győzelmi ének száguldott örömmel szerteszét, nekem is meghozva az örömhirt, hogy Eger várában:

„Harczrendben egy maroknyi nép  
Áll a vár udvarán  
Kevés, de mind igaz magyar,  
Halál kél nyomdokán.

Temesvárról is megjött az örömhír hogy

„Honáért egy magyar  
Meghalva győz, meghalva él  
Dicső bajtársival.”

Örömmel szemléltém megaláztatásom bus napjaiban, midőn Szigetvár hőse:

„Kirántja kardja menykövét,  
Utánna reng a vár.”

És én? A büszke torony dacoltam a csendes magányosságban is az idő mostohaságával. Epedve vágytam egy szebb jövő hajnala után, mely visszaidézi dicső multamat, de biz hosszú 108 évig kellett várjak, addig a romok közt busongtam. Kedvesen csengő harangjaim helyet baglyok és vércsék rakták bensőmbé fészkeiket s ijesztően vihogták hogy

„Csak a holt század fekszik odabent,  
Szemfődele a hosszú méla csend”

(Folyt. köv.)

tuszminisztert reánk néző, finom és mély figyelméért. Büszkeséggel tölt el az a gondolat, hogy a székely nép értelmi erejét új és nemzeti irányu kereskedői nemzedék fejlesztésére, s erősítésére akarja kiképezni. De köszönettel is tartozunk érte, hogy e hivatás kitűzésével minket magunkba szállásra és társadalmi, s erkölcsi színvonalunk emelésére ösztönöz.

## BELFÖLD.

### A városok két milliója.

Székelyudvarhely, szept. 10.

Mi lesz a két millióval?

Valósággal szálló ige lett már a városok között ez a kérdés, mely bennünket székelyudvarhelyieket különösen érdekel.

Nem is csoda.

A képviselőház s a főrendiház még a mult évben megszavazták a városok segítségére az 1909. évi költségvetésbe felvett két millió koronát. Ő felsége szintén még a mult évben szentesítette a költségvetési törvényt, ugy hogy valóban már január hó első napján ki lehetett volna utalványozni ezt a két millió koronát. Az egy pillanatig sem lehet kétséges senki előtt, hogy a városok ugyancsak rá vannak utalva.

Meglehet, hogy nem mindegyik szüksége égetően sürgős, de hogy mindegyik nagyon várja és számít rá, az köztudomású és érthető.

A városok fölöttébb tul lettek terhelve állami funkciókkal.

Amikor az 1886. évi XXI. törvénycikk 2. szakaszának b) pontjával a városok feladatává tette „az állami közigazgatás közvetítését”, senkinek nem volt sejtelve se arról, hogy a városokra milyen súlyos terhek háramlanak.

Az adók behajtása, a katonai ügyek nyilvántartása, sorozások előkészítése, katonai iratok kézbesítése, gyámi, gondnoksági ügyek ellátása, a kulturális egészségügyi teendők elvégzése, a községi bíráskodás, a nyomozás (az új Bprts. értelmében), a rendészet és a többi állami funkciók, a városi tisztikaroknak csaknem kétharmadrészét kötik le — s az állam mind e munkálatok teljesítéséért semmit sem fizet a városoknak.

A fogyasztási adók részének átadása aligha tekinthető rekompenzációnak, mert egyrészt ez igen csekély, másrészt ez amugy is a városoké volt azelőtt. Sőt ezen a téren a városok a regále megváltása után valóban meg lettek rövidítve.

Hogy a törvényhozás maga is érezte ezt a méltánytalanságot, mutatja az, hogy az 1899. évi VI. törvénycikk 4. §-a kilátásba helyezte, hogy a városok nyomasztó helyzete törvényhozási uton rendeztetni fog.

Az intézkedés záros határideje is törvénybe iktattatott: 1901. évi december 31-ike.

És mi történt?

Daczára annak, hogy nemcsak a pénzügyi rendezés, de annak fix határnapja törvénybe iktattatott, — a rendezés nem történt meg.

1901-ben a törvény végrehajtását kitolták 1904. december végére.

A városok vártak türelemmel. Eredmény nélkül. A törvény 1904-ben sem lett végrehajtva, 1905-ben beállott az ex-lex. a parlament nélküli állapot, a törvény határideje letelt, a nélkül, hogy meghosszabbították volna.

Az 1906. évi II. törvénycikk 6. ik szakasza a törvény hatályát 1905. január 1-től visszamenőleg fentartotta, határozatlan időre meghosszabbította, de a rendezés nem történt meg máig sem.

Azóta a városi lakosság igényei megszorodtak, ennek eredményeképp a városi pótdó mindehnyütt emelkedett.

Képzeltető tehát, hogy minő általános örömet keltett a városok körében, mikor annyi mellőzés után végre a kormány a városok segítségére is felvett az 1909. évi költségvetésbe két millió koronát s ezt „kezdő összegnek” deklarálva, még fokozatosan 4—6 millió segélyt helyezett a miniszterelnök-pénzügyminiszter kilátásba.

A városok nagy bizalommal fogadták a kormány kezdeményezését s a törvényhozásnak mind a két háza elismerve a segély jogosultságát, egyhangulag szavazta meg kezdetnek a két milliót.

A megszavazás óta nyolc teljes hónap telt el s a két millió ma sincs kiosztva. Tudjuk, hiszen a miniszterelnök a képviselőházban kijelentette, hogy a kiosztást nagy gondnal kell előkészíteni. Pontos és részletes vizsgálódás után kívánja a pénzügyminiszterium és belügyminiszterium megállapítani a városok valódi szükségletét, a szükséglet minőségét, az alkalmazottak számát, kvalifikációját s az egyes városok teljesítőképességét.

Ez a két millió ugys csak ad hoc segély s míg a városok pénzügyi segélyének végleges rendezése a törvényhozás feladata leand, addig a mostani két millió korona kiosztása adminisztratív uton is eszközölhető.

Tessék ezt a két millió koronát kiosztani és pedig minél előbb az állam helyett végzett funkciók költségei arányában. Meglehet, sőt egész bizonyos, hogy ez a kulcs nem lesz abszolút igazságos, de a városok minden esetre jobban járnak vele, ha most megkapják, mintha a kulcs s a kiosztási tervzet megállapítása miatt még hónapokig kell a segélyre várniok.

## KRÓNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, szept. 11.

### Korszakok szerepe.

Hogy a magyar politika ismét igen-igen közeledik a nyár elején abbahagyott válsághoz, megindul a jóslások és kombinációk töprengése a megoldás módjai felől. Leghangosabban kiemelkedett most közelebről az a jóslás, hogy az uralkodó végleges megoldásra nem fog törekedni, hanem vagy a koalíció mostani pártjaival, vagy pártokon és parlamenten kívül álló politikusokkal elintézteti a választói reformot, meg a sok-sok közönséges költség dolgát. Aztán a bankkérdést, meg egyéb nemzeti vívmány értékével bíró problémát áthárít az új választói törvény alapján összegyűlő országgyűlés gondjába.

Bizonyosan az a reménység lappang e törekvés mögött, hogy az új országgyűlés gondja között majd elunódik, összelapul, megüresedik magától azon kényes problémák sorozata. Hogy olyan új pártalakítások lesznek, melyek a magyar államiság kialakítása helyett a Bécsben üzött manarkikus, egy-birodalmi felfogást hallgatással megszokják, s inkább osztályérdekek és nemzetiségi versengések küzdő porondjává teszik a magyar politika szinterét. Hát ez a gondolat teljesen logikus, alapos és az elképzelt eredmények biztos kilátásaival kecsegtető.

Nekünk ugyan semmi különös kecsegtetéssel nem szolgál, de azoknak, akik kigondolták, annál többel. Hiszen bizonyos dolog, hogy egy új és az általános eszméjén nyugvó választójogi rendszer eredetében is szociális kényszerűségből támadván, ugy megnyilatkozásaiban és eredményeiben is szociális és magángazdasági problémákat hoz felszínre. A nemzeti problémák elmosódnak ez új alakulásban, s helyet adnak az egyéni jólét módjaiért és az alsóbb néprétegek uralomra törekvéseért kirepülő — jelszavaknak. Mert minden új korszak jelszavakkal kezdődik.

És akkor tölti be minden korszak a maga szerepét egy nemzet életében, ha a kezdetén való jelszavakat megvalósította. A mi mostani korszakunk a magyar állam közjogi és közgazdasági függetlenségének jelszavaival kezdődött, s ime amikor e jelszónak csak egy kis része, a közgazdasági függetlenség bevezetése válik akuttá, akadnak akkor e korszak zászlóvivői közül igen sokan, akik ezt a helyzetet be nem látják. Akik a közgazdasági függetlenség bevezetéseért való küzdelmet időszerűnek nem tartják, s akik inkább készek a nemzeti problémák korszakát a bécsi kívánság szerint feláldozni és az új korszak felidézésében közremunkálkodni.

Hogy új korszak jön, s vele a szociális problémák sokasága, az természetes. De hogy a régi korszak a maga szerepét be nem tölti, s kényelemszeretettől és küzdelem-izonyból feladatait az új korszak idejére kész háritani: ez már nagyon természetellenes dolog. Azért hát sokkal jobb lesz, ha ez a régi korszak az uralkodó halogató törekvéseivel még egyszer és utoljára szembe áll, s mindaddig az új, szociális korszak kialakítását meg nem kezdi, míg a maga nemzeti problémáiból legalább a közgazdasági önállóság problémáját meg nem oldotta. Megteheti ezt, mert kötelessége. Meg kell tennie, mert a jövő korszak meg nem teszi. És nem szabad félnie a cselekvéstől, mert parlamenten kívüli kormányzással még őt nem lehet félretolni. A parlamen-



ten kívüli politikusok is csak a mostani parlamenttel tudhatják megcsinálni azt az új választójogot, mely a nemzeti problémákat elfeledő új korszakot meghozza.

### Régi és új triumfusok.

Hajdanában, hódító háborúk idején a néplelék azokat emelte hőökké, s azokért rajongott, akik vérontással, holttestekkel rakásra kaszálásával avaták győztesekké magukat. Fegyvert csörgető, idegen népeket rabszjira fűző, idegen államok kincseit szétromboló és szétraboló hadvezéreket fogadott haza triumfussal. Gyermekek, ifjú és agg odagyűlt csillogó szemmel a hódoló menetbe, föllekesült a hazatérő hős kemény arcán, s extáziással sikoltozta feléje üdvözlését. Örömkönnye hullott, míg a győzelmi taliga mögött nagyragu rabok szégyentől égő, komorságtól beárnyékolt arcát látta.

És ezek a triumfusok ime most, késő századok után is megismétlődnek. Elindul két amerikai sok bundával, sok konzervvel, sok kutyával, hogy behatoljon az örök fagytól megközelíthetetlen északi sarkra. Hogy felfedezze a földnek olyan ismeretlen pontját, honnan az elemek hatalma mindezt visszatarthatja az embert. Elmennek mégis az újkor, a civilizáció hősei, kik nem idegen népeket, hanem az ismeretlenséget akarják meghódítani. Aztán visszatér az egyik azzal a hírrel, hogy ő elérkezett a föld csúcára, ott volt a 90-ik fok tetejében, s kitzte ott az amerikaiak lobogóját. Nem talált egyebet ott jégnél, szürkéségnél, kinzó légnymásnál, de rabszjira fűzte az odatapadó ismeretlenséget. Nem hozott egyebet győzelmi trofeumként, csak egy csomó mérceklést, fényképeket, meg följegyzéseket, de ezek mind egy évezredes tilalommal elzárt világrészből való zsákmányok. És az így visszatérő hőst rajongással ünneplik Kopenhágában.

Ám csakhamar visszajön a másik amerikai is, hozván a hírt, hogy behatolt az örök tilalmasba, állott a 90-ik fok jégbirodalmán, s megismerte a fagyos ismeretlent. És erre a hőre is vár a triumfus, de még hangosabb, még büszkébb, mint az előbbire. Mert ez a másik hős nemcsak az ismeretlenséget hozza rabszjira, s nemcsak méréseket, fényképeket, meg följegyzéseket. De hoz az örök fagyosság honából lobogó tüzet, forró gyűlölséget is az előbbi hős ellenében. Sikongó, tajtékozó irigységet, hogy mért meri az a másik magát a sark felfedezőjének mondani. Ott se járt a sarkon, semmi nyomát nem látta az újonnan hazaérkező; de ha ott találta volna, hát bizony kegyetlenül le is lövi, amért őt megelőzni merészelte. Ezek a hírek futnak előre az új hős hazatérő útjában, s ezt mind-mind tapsolva fogadja Amerika, ki a másik hős triumfálásáért még zajosabb triumfussal akarja lefőzni Kopenhágát.

Hát lám az új triumfusok is csak látszatra mások, mint a régiok. Az új triumfusokban is feltámad az őseber, amelyik gyilkolni és vérengzeni szeret, s amelyik a sötét indulatosságokkal egyetért. A civilizáció honából még csak két ember juthatott el az ismeretlen polusra, s ime ezek közül is egyik kész a mást kiölni a világból. És triumfust kap érte...

## A székelykereszturi áll. tanítóképzőintézet új palotája.

Székelykeresztur, szept. 10.

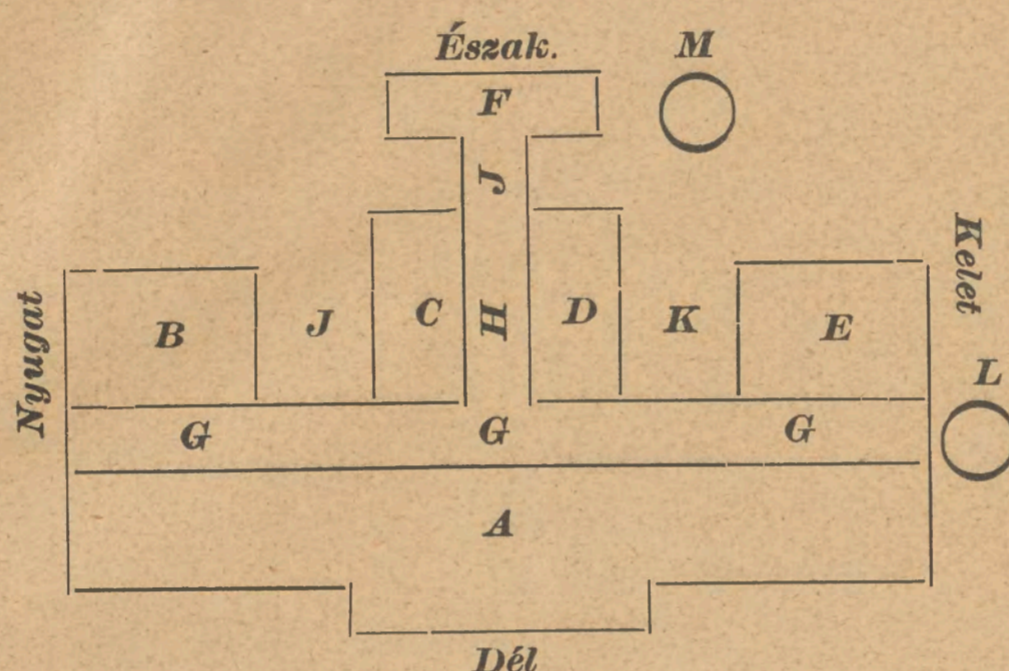
A Fehér-Nyikó immár javarészt tar partjai mentén járva kelve s a folyását koszorúzó Resz-hegyek és halmok között keresve üdülést (és gyógyulást is), utjaim egyike e napokban a székelykereszturi állami tanítóképzőintézet kertje mellett vezetett el. Nem volt célom az államkincstár tulajdonát képező e kies földarab, csak épen hogy utamba esett. El is mentem volna tehát mellette megállapodás nélkül, de a kertben frissen felhánt nagyarányú földprizmák s egypár csendesen dolgozó földmunkás meglátása felkeltőtték figyelmemet, érdeklődésemet s jól tudva, hogy e színhely egy nagy stílu állami kultúrterv, a közel és távoli idők székely ifjusága ezerjeinek kenyeret adó „alma mater“-ül lett designálva, bementem a kertbe és alaposan körülnéztem. Nem hivatalosan, mert hiszen arra utasítást senkitől nem kaptam, csak mint szabadságon lévő, ugy egyszerűen, *privatim*. E kert kapuja különben is most már éjjelnappal tárva mindenkinek... A kinek kedve tartja, bejöhet ide és láthat...

Miután pedig köztudomásu, hogy a székelykereszturi állami tanítóképzőintézet megfelelő elhelye-

zésének ügye vármegyénk kulturális evolúcióinak tengeri kigyója volt és e kérdés megoldása, néhány éven át, az egész vármegye társadalmának állandó közérdeklődés, sőt többféle okból közérdek tárgyát képezte, most, hogy ezen ügy véglegesen rendeztetett, azt hiszem, talán nem leszen egészen érdektelen, ha rövidesen közlöm azt, a mit a képzőintézet kertjében és az egyuttal nekem a helyszínen áttanulmányozásra átengedett építési tervekben láttam.

Láttam tehát, hogy a megejtett hivatalos tárgyalások eredményeül a kertben immár kiásták s most betonirozák alapjait az állami tanítóképzőintézet modern berendezésű és monumentális épületének, melyet az építő vállalkozó 1911-re tartozik elkészíteni s rendelkezésének átadni. A hatalmas arányu, 280 m. piczemagassággal, 340 m. alacsony földszinttel, 440 m. félemelettel s 440—440 m. első és második emelettel bíró, 69 m. hosszú frontjával dél felé néző és járdától a főpárkány ormáig 1695 m. magas palota Herczegh Zsigmond tervezése szerint épül s félmillió koronánál jóval többért Robelly Aladár budapesti vállalkozó építi. Az épület a frontból északnak (hátrafelé) folyósó által elválasztott két sarokszárnyat s a középen a sarokszárnyaknál jóval hosszabb két belső szárnyat ereszt, mely utóbbiakat szintén egy folyósó választja el egymástól. A belső, délről északra nyuló (a két belső szárnyat elválasztó) folyósónak folytatása egy fedett átjáró, melynek végében van a tornacsarnok.

Az épület alaprajza tehát a következő:



A. Frontépület. B. Nyugati sarokszárny. C. Nyugati belső szárny. D. Keleti belső szárny. E. Keleti sarokszárny. F. Tornacsarnok. G. Folyósó. H. Folyósó. I. Fedett átjáró. J. Nyugati udvar. K. Keleti udvar. L. M. Kutak.

Lépjünk be immár az áttanulmányozott építési tervek alapján a hatalmas épület belsejébe (mely persze csak két év múlva lesz kész) s lássuk, hogy micsoda belső berendezést találunk abban:

Az alacsony földszint frontépületének nyugati sarkában van egy 1812 m. hosszú és 630 m. széles ebédterem. Ettől kelet felé következnek egymás után konyha, kamara, zöldség és bor számára való helyiség, a cselédszoba, a gazdaszóny lakása, vasaló és mángorló helyiség, szárító helyiség, mosókonyha, egy kis sütő ház és az épületben lakó igazgató pinczéje. A „G“ folyósó nyugati sarkában van egy 9 m. hosszú és 280 m. széles munka-szertár; ezen folyósó keleti sarkában pedig egy nagy sütő ház és előtér. A nyugati sarokszárny egy 1350 m. hosszú és 644 m. széles munkaterem. A nyugati belső szárnyban van az első szolga lakása, egy konyha, kamara. A keleti belső szárny tartalmazza a szakácsnő lakását, fürdő helyiséget, gépházat és klozettet. A keleti sarokszárnyban van a második szolga lakása, egy konyha és egy kamara. Az „I“ átjárón túl a 1900 m. hosszú és 1026 m. széles tornacsarnok, melynek keleti oldalán vannak férőhelyek (külön a tanár és külön a növendékek részére), nyugati oldalán pedig van az öltözőszoba.

A magas földszint (fél- vagy közép-emlet, frontépületének nyugati sarkában van a természetrajzi szertár s ettől kelet felé következnek egymás után a laboratórium, egy 1002 m. hosszú és 8 m. széles előadó terem, a fizikai szertár, a gyakorló iskolai szertár, az igazgatói iroda, a 1043 m. hosszú és 8 m. széles tanári szoba és könyvtár, három különböző méretű szoba az intézeti igazgató lakásául, fürdőszoba és klozett, mindkettő az igazgatói lakáshoz tartozva. A „G“ folyósó nyugati sarkában van egy szertár-terem; ezen folyósó keleti sarkában pedig az igazgatói lakásnak 1450 m. hosszú és 280 m. széles előszobája és egy váróterem. A nyugati sarokszárny egy 1228 m. hosszú és 645 m. széles rajzterem. A nyugati belső szárnyban van a gyakorló elemi iskola 630 m. hosszú és 1020 m. széles tanterme. A keleti belső szárny tartalmazza a gyakorló

elemi iskolának 630 m. hosszú és 1075 m. széles második tantermét. A keleti sarokszárnyban van az intézeti igazgató lakásához tartozó negyedik szoba, egy cselédszoba, konyha és kamra, mindhárom az igazgatói lakáshoz tartozva. (Az igazgató lakása tehát áll: egy 425 m. hosszú és 630 m. széles, egy 552 m. hosszú és 630 m. széles, egy 370 m. hosszú és 630 m. széles s egy 360 m. hosszú és 645 m. széles — tehát összesen — négy szobából, egy cselédszobából, fürdőszobából, konyhából, kamrából, klozettből, pinczéből, és váróteremből.)

Az első emelet frontépületének nyugati sarkában van az I-ső nappali szoba s ettől kelet felé következnek egymás után a II-ik és III-ik tanterem, a zeneterem, a zeneszertár, II. és III-ik nappali terem, a könnyű betegek szobája és fürdőház. A nyugati sarokszárnyban van a IV-ik tanterem és egy zenegyakorló terem. A nyugati belső szárnyban van az V-ik tanterem. A keleti belső szárny tartalmazza a IV-ik nappali termet s egy zenegyakorló termet és klozettet. A keleti sarokszárnyban pedig van a földrajzi szertár, az ifjusági könyvtár és az intézeti orvos hivatalos szobája. A „G“ folyósó nyugati végében van egy zenegyakorló terem. Az ezen emeleten lévő négy tanterem méretei a következők: az első 911 m. hosszú és 652 m. széles; — a második 930 m. hosszú és 652 m. széles; — a harmadik 950 m. hosszú és 660 m. széles; — a negyedik 1015 m. hosszú és 652 m. széles.

A második emelet frontépületének nyugati sarkában van egy 2085 m. hosszú és 652 m. széles hálóterem s ettől kelet felé következnek egymás után egy mosdóterem, az I-ső nevelő lakása, egy 1454 m. hosszú és 672 m. széles II-ik hálóterem, a II-ik mosdóterem, a II-ik nevelő lakása és a 1625 m. hosszú és 652 m. széles III-ik hálóterem. A „G“ folyósó nyugati és keleti végében van egy-egy (a III. és IV-ik) mosdóterem. A nyugati sarokszárny a 1254 m. hosszú és 660 m. széles IV-ik hálóterem. A nyugati belső szárnyban van a segédtanár lakása. A keleti belső szárny tartalmazza a 652 m. hosszú és 833 m. széles V-ik hálótermet, az V-ik mosdótermet és egy klozettet. Végül a keleti sarokszárnyban van a 1254 m. hosszú és 660 m. széles VI-ik hálóterem.

Ime, végig kalauzoltam a t. olvasót a Székelykereszturon épülő állami tanítóképzőintézet monumentális palotájában, melynek azonban ezidőszereint még csak a beton-alapját rakják. Hogy a legkényesebb igényeket is igazán pazar módon kielégítő kényelemhez (a mi a tanító-képzés szempontjából talán nem is egészen helyeselhető) és a téres, nagy arányu belső beosztáshoz megfelelő tudományos felszerelés és belső berendezés is fog járulni, az kétségtelen. De az is bizonyos, hogy ezen kolosszális épület az állam hasonló intézetei között terjedelemben nézve az első rangokkal fog vetekedni, hiszen az igazgató, a segédtanár, a két nevelő és a két szolga lakásain s azok mellékhelyiségein, valamint a gazdaszóny, szakácsnő, cselédszoba és az intézet számos hivatalos, tanári, higiéniai, háztartási és gazdasági szobáin, kamráin, gépház és pinczéin kívül a tanulók érdekeit összesen 42 (negyvenkét) terem fogja szolgálni, ugyanis a mint részletezve láttuk 7 tanterem, 6 hálóterem, 4 nappali terem, 7 tudományos szertár, 5 mosdóterem, 1 zeneterem, 3 zenegyakorló terem, 2 fürdőhelyiség, 1 laboratórium, 1 rajzterem, 1 tornacsarnok, 1 ebédlő, 1 munkaterem, 1 könyvtár és a látogatóterem. Ezekhez fog csatlakozni a Kozma Ferencz jelenlegi kukoricaföldje helyén felépítendő beteg-pavillon a nehezebb betegek részére és az új kertészlakás. (A könnyebb betegek szobáját az első emelet frontépületében láttuk.)

... Valóban hatalmas kulturpalota lesz tehát ez az építészeti labirintus! És bizonyos, hogy e kulturpalota belül is ép oly hatalmas lesz, mint méltóságteljes, impozáns külső arányaiban. Boldog, majdan itt tanuló és nevelkedő ifjú nemzedékek!

... Legfőként Ugron Ákos főispán, ugyszintén Sebesi János alispán urak maradandó érdeme, hogy ez a robusztus iskolaház Székelykereszturt s vele vármegyénket disziti. És legfőként övék az utódok halála is, kik lelkes székely szeretettel izzadni tudtak azért, a minek gyümölcseit aratni mások fogják! Vármegyénk pedig köszönettel és hálával tartozik nekik e kulturális győzelmükért, mert hiszen a mint köztudomásu, eléggé törte magát ezen szakiskoláért Marosvásárhely városa is!

Chalupka Rezső.



## HIREK.

Székelyudvarhely, szept. 12.

## Egy hó közigazgatása.

Dr. *Sebesi* János alispán elnökte mellett mult kedden, szeptember 7-én tartotta meg e havi rendes ülését a vármegye közigazgatási bizottsága. Sorra kerültek az egyes közigazgatási ügykörök mult havi állapotáról szóló jelentések. Az alispáni jelentést dr. *Paál* Árpád főjegyző olvasta föl, kiemelve a szeptember 1-én életbe lépő új kivándorlási törvénynek azt a várható eredményét, hogy a kivándorlás mérve nagyon meg fog csökkenni.

Az árvaszék működésének rendes menetéről *Barabás* András árvaszéki elnök, a közegészségügy mult havi kedvező voltáról a távollevő tisztí főorvos helyett *Szabó* Endre aljegyző a vonatkozó jelentéseket előadván, *Rhédei* János hivatalvezető kir. s. tanfelügyelő jelentése következtetett. E jelentésből ki kell emelnünk a kultuszminiszter azon elhatározásáról szóló híradást, hogy ő e megye területén, 10 központibb fekvésű községben, az állami iskolákkal kapcsolatban három éves tanfolyamu kereskedelmi iskolákat akar létesíteni. Ennek a tervnek nagy jelentőségével vezető cikkünkben bővebben foglalkozunk; itt még azt kell megemlítenünk, hogy a tanfelügyelő a terv sikeres keresztülvitele érdekében gondos előmunkálatok elvégzését ígérte. A tanfelügyelő jelentéséből értesültünk különben arról is, hogy a kultuszminiszter az állami elemi iskola régebben följárult telkének a mögötte levő telekkel való fölcserélését nem engedélyezte, s hogy a helybeli polgári leányiskolában ipari és kereskedői előképzettséget adó tanfolyamok rendszeresítése iránt fáradoznak. Még ezek után *Homolay* Lajos kir. pü. tanácsos a befolyt adókról, *Szobotka* Rezső műszaki tanácsos az utak kielégítő állapotáról, *Zonda* József törvényhatósági m. kir. állatorvos az állategészségügy feltűnően kedvező állásáról, s a közgazdasági előadó helyett *Szabó* Gábor első aljegyző a nagyon rossz terméskilátásokról tett jelentést. Ez utóbbi jelentés alapján elhatározták, hogy a takarmányingy megelőzése és elkerülése érdekében a mult hó folyamán intézett fölterjesztés teljesítését megsürgetik a földmívelésügyi miniszternél.

Az általános jelentések után egyes közbirtokosságokat, községeket és magánosokat érdeklő, apróbb jelentőségű ügyek kerültek előadásra. Volt aztán két választás is. A fegyelmi választmányban megüresedett tagsági helyre *Rhédei* János kir. s. tanfelügyelőt választották meg, míg a népiskolai nyugdíjbizottságba dr. *Sebesi* János alispánt és *Sándor* Mózes ny. kir. tanfelügyelőt.

## Fráter Loránd Székelyudvarhelyt.

Fráter Loránd, a magyar dal mestere, mint jelentettük, Székelyudvarhelyre jön, hogy 18 ikán, szombaton hangversenyt adjon.

Végre tehát teljesül közönségünk régi óhaja: hallani fogja a nagynevű dalköltőt és dalénekest, kinek szebbnél-szebb dalait mindenütt oly szívesen játszá, hallgatják. E város közönségének országos híru művészhez vajmi ritkán van alkalmá, s most hogy az elsők közül az első keresi fel Székelyudvarhelyt, bizonyára sietni fog, hogy tömeges megjelenésével interpretálja azt a szellemi kapcsolatot, mely őt a dalköltőhöz fűzi.

Fráter Loránd az igazi költők ama kis választott csapatához tartozik, a kik soha sem szünő ájtatos érzéssel tekintik művészetüket. A kik csak akkor dalolnak, ha a szívük a dal kalitkája és csak akkor írják le, ha szívükből hallják. Fráter Loránd amit teremt, tiszta és nemes; ép lelkü, magyar, művészi, a lelket megvesztegető és igaz gyönyörűséget nyújtó. A formája tiszta munka, művész gondot tükröztető, finom és izléses, közvetlen, hatásos. Dalai a Hargita aljától a kék Adriáig népszerűek, ismeretek, általánosok mint a két magyar virág: muskátli és rezedá, mely ott van minden magyar ház ablakában, kertjében. Dalait ismeri, szereti, dalolja a rajongó diák, az ábrándos leány, a duhaj legény; ha mulatunk, az ő nótái mellett mulatunk. Dalának erejével meghódította a sziveket...

És most ez a költő-ember eljön ide, hogy közvetlen ő tőle halljuk énekelni, hegedülni azokat a nótákat, melyekkel szívünkbe lopta magát.

Székelyudvarhely város közönsége rangkülömbőség nélkül fog sietni, hogy üdvözölje hangversenyén, a régi jó ismerőst.

**Áthelyezés.** A vallás és közokt. miniszter *Kovácsy* Jenő helybeli róm. kath. főgimn. rendes tanárt hasonló minőségben a nagyszebeni áll. főgimnáziumhoz áthelyezte. A megüresedett állásra az erd. róm. kath. Státus *Jánosy* Béla tanárt nevezte ki.

**Nagy Rezső alezredes meghalt.** A székelyudvarhelyi zászlóalj parancsnoka, *Nagy* Rezső alezredes a mult pénteken gyakorlaton megrendítő módon meghalt. A 82-ik számú gyalogezred 3. zászlóalja augusztus harminczegyedikén indult el Marosvásárhelyről, hogy a Küküllőmegyében levő Ekemező községben találkozzék a 32. gyalogdandár több csapatával. A gyakorlaton a 82. gyalogezred 3. zászlóalja, a 28. vadászzászlóalj és egy üteg tüzérség vett részt, a kiket *Nagy* Rezső alezredes vezetett. Az intézkedések megtétele után a parancsnok alezredes elrendelte, hogy az ezred gyors vágatásban szállja meg az Ekemezővel szemben lévő magaslatot és tüzeljen a közelben lévő ellenségre. Az alezredes éppen azon helyen foglalt állást, a merre a tüzérség elvágatott. Az egyik ágyu horzsolta az alezredes lovát és magával ragadta az alezredest, a ki a fejével az ágyu csövére esett, majd onnan az ágyuk alá került és koponyatorést szenvedett, azonkívül eltörte a lábát is. A szerencsétlenül járt alezredest eszméletlen állapotban szedték föl a földről és *Jung* Géza zászlóalj-orvos segédkezése mellett azonnal Medgyesre vitték a kórházba. Eszméletét többé vissza sem nyerte és másnap délután meghalt. *Nagy* Rezső alezredes a 82. gyalogezredben kezdte meg pályáját mint tiszt-helyettes és állandóan ennek az ezrednek a szolgálatában állott. Ez év májusában nevezte ki a király alezredessé. Székelyudvarhelyen, magyar érzelmei miatt általánosan tisztelték, a legénység pedig, mint igazságos parancsnokot és bátor katonát nagyon szerette. Vasárnap temették el Medgyesen katonai pompával. A temetésen *Gaudernak* nagyszebeni hadtestparancsnok, s a 12. számú nagyszebeni hadtest számos tisztje vett részt.

**Az oláhfalusi kerületből.** A Simkó kinevezésével, mint jelentettük, az oláhfalusi választó kerületben erősen megindultak a választási mozgalmak. *Nagy* (Grosz) Adolf e héten újra megjelent a kerületben, hogy a választók bizalmát maga irányába terelje, azonban, mint nekünk írják, nem sikerült. Az oláhfalusiak már élnek a gyanúperrel, hogy az idegenből mandátumot itt keresők aligha az ők érdekeit óhajtják képviselni. És ez helyes is. Ha csak nem valami országos nevű politikusról van szó — úgy jobb is, ha képviselőinket a megye határán belül szerezzük be, hol bizony *Nagy* Adolfoknál különbeket is találunk elég nagy számban. Egyébként, mint velünk más oldalról közlik, nem áll az, hogy *Nagy* Adolf hivatalos jelölt volna. Erről sem itt lenn a vármegyei vezető-emberrei, sem pedig lenn a pártkörben nem tudnak.

**Halálozások.** Sulyos csapás érte *Pap* Mózes unitárius gimn. igazgató tanárt és nejét született *Illyés* Idát: kis fiuk: *Andráská* f. hó 9-ikén elhunyt másfél éves korában.

*Keresztes* Juliska f. hó 8-án, életének tavaszán, 15-ik évében elhunyt Parajdou. A kedves jó gyermeket szülei: *Keresztes* János és neje szül. *Mátyus* Juliánna iratják.

*Péterffy* József nyug. szentléleki plebános, al-esperes, szt. Ferencz rendjének confrátora f. hó 6-ikán, életének 71-ik, papságának 46-ik évében elhunyt Szentléleken. Nyugodjék csendesen!

**Reform. egyházm. közgyűlés.** Az udvarhelyi református egyházmegye folyó hó 22 ikén, d. e. 9 órakor, Székelyudvarhelyen, a ref. kollegium nagytermében *Vajda* Ferencz esperes elnökletével tartja rendes közgyűlését. Tárgysorozat: 1. Ima. 2. Elnöki megnyitó. 3. Névsorolvasás és megalakulás. 4. Új lelkészek bekebelezése és felszentelésre ajánlása. 5. Bizottságok kiküldése. 6. A tárgysorozat megállapítása. 7. Jelentések; a) az esperesi vizsgálatról; b) az egyházmegyei tanács működéséről; c) a számadások ellátásáról; d) a tanügyi állapotról; e) az egyházmegyei számadások megvizsgálásáról; f) a lelkészi nyugdíj- és gyámpénztárról; g) az orsz. közalapról. 8. Az egyházmegyei bíróságba egy világi tag választása. 9. A lelkészi nyugdíj bizottságba egy világi tag választása. 10. Mellékfoglalkozások engedélyezése. 11. Az 1910. évi egyházközségi költségvetések tárgyalása. 12. Az egyházmegye 1910. évi költségveté-

sének megállapítása és a róvatalok kivetése. 13. Az oklándi és medeséri egyház kérése presbiterek számanak megállapítása iránt. 14. Segélykérvények tárgyalása. 15. Csiszér Zsigmond parajdi lelkész fellebbezése a parajdi számadások elkészítése és a vagyonygyek rendezése alkalmával felmerült költségek tárgyában. 16. Nagyalambfalvi egyház kántori lak építés engedélyezése iránti kérése. 17. Kántori szerződések ellátása. 18. Az egyházmegye mult évi számadásának jóváhagyása. 19. Időközben jöhető ügyek és indítványok póttárgysorozat szerint előterjesztve.

**Dr. Vajda Emil** tiszteletére a Székely Dal-egylet a mult vasárnap a Koronkai téle kertben társasvacsorát rendezett. Az estélyre Vajdát küldöttség-gel hívták el és megérkeztekor zajos ovációval fogadták. Az ünnepeltre az első felköszöntőt *Rájk* József iparos mondotta, mely után Vajda meleg szavakkal köszönte meg Székelyudvarhely város polgárságának őszinte, nem szünő szeretetét. Az estélyen a legjobb hangulatban a késő éjjeli órákig elmulatott a társaság.

**A jegyzők hangversenye.** Udvarhelyvármegye Jegyzői-egylete jubiláris közgyűlése alkalmából, a mult szombaton, fényes sikerű hangversenyt rendezett. Az estélyt *Kónya* Jancsi zenekarának szép nyitánya vezette be, mely után Dr. *Paál* Árpád m. főjegyző felolvasást tartott, mely a székely népéletből vett, azt karakterizáló humoros vonatkozásaival élénk tetszést váltott ki a vármegyei ház dísztermét teljesen megtöltő közönség soraiban. A felolvasás után *Gálffy* Juliska és *Finta* Erzsike kedvesen énekeltek, s az újrást *Gálffy* Juliska egy pár népdal ráadásával köszönte meg. A kedves kis leány tisztán csengő énekével méltán érdemelte ki az ifjúság zajos elismerését. *Kiss* Károly atyhai jegyző melodramájával nagy hatást ért el. Ezután az estélyi piece de résistancija: Dr. *Vajda* Emil tanár hagedűjátéka következett. Gyönyörű előadása, remek technikája egyaránt bámulatba ejtett. A legnehezebb kettős fogásokat, oktáv-futamokat, nyugodtan és olyan biztosan játszotta, mintha mindez a legegyszerűbb dolog volna. A közönség egyik ámulásból a másikba esett és tomboló tapsviharral adott elragadtatásának kifejezést. Igen jó kisértelet nyújtott a művészi muzsikához *Kertész* Albertné a zongorán. *Horváth* József ref. kántor kellemes bariton hangjával szépen énekelte *Kertész*nek egyik dalát, melyet szerző kísért zongorán. A szép műsort *Horváth* József, *Péterfy* István, *Kádbé* József és *Paál* Sándor sikerült kvártettje zárta be. Műsor után táncz következett, mely a legjobb hangulatban eltartott jóformán reggelig.

**Nyilvános elszámolás.** A következő sorok közlésére kértünk föl. Igen tisztelt Szerkesztő ur! A f. hó 4-ikén tartott hangversenyen felülfizettek: Gróf *Haller* János 40 kor. *Ugron* Ákos főispán, idős *Daniel* Gábor, Dr. *Török* Albert, Dr. *Hinléder* Fels Ernő, Dr. *Hinléder* F. Ákos 20—20 kor. Dr. *Sebesi* János 17 kor. *Hollaky* Arthur, *Révy* Zoltán, Dr. *Válentsik* Ferencz, *Fábián* József, Dr. *Paál* Árpád főjegyző, *Szabó* Gergely, *Szabady* Tivadar, *Gálffy* Kálmán, *Kisgyörgy* Sándor, Dr. *Vajda* Emil 10—10 kor. *Szász* Ferencz tanító, *Sükösd* Miklós, Dr. *Szöllőssy* Ödön, *Gönczy* Lajos 7—7 kor. *Menyhárt* András 6 kor. Dr. *Jakab* Zoltán, *Vajda* Ferencz, *Biró* Dénes tb. főszolgabíró, Dr. *Jodál* Gábor 5—5 kor. *Gábor* Márton, *Soha* Aladár 4—4 kor. *Barabás* András, *Persian* János, özv. *Gergely* Jánosné 3—3 kor. *László* György, Dr. *Ferenczy* Béla, *Máté* János, *Hlatky* Miklós, *Szabó* István 2—2 kor. *Kiss* Jenő, *Pap* Gyula 1—1 kor. Összesen 340 kor. Belépti díjban befolyt 407 kor. 20 fill. Összes bevétel 747 kor. 20 fill. Kiadás 589 kor. 60 fill. Fölösleg 157 kor. 60 fill., mely a jegyzői egylet segély alapja részére elszámoltatott. Ezuton hálás köszönetet mond a rendezőség a védnök urak nagylelkű támogatásáért, a nagyérdemű közönség meleg pártfogásáért és a szereplők kedves és szeretetreméltó működéséért.

## Küküllőn tul dörög az ég...

*Küküllőn tul dörög az ég,  
Édes rózsám, mond hová mégy?  
Ne fuss tölem mint a villám,  
Mint a villám oly szaporán  
Előlem.*

*Eljönne majd, édes rózsám,  
Minden este te én hozzám,  
Teleraknád ablakomat,  
Kis szobámat, kalapomat  
Virággal.*

Szentkatolnai *Bakk* István.



**A földadókataszter kiigazítása.** A földadókataszter kiigazítására irányuló munkálatoknak ez évre tervezett része már előrehaladt állapotban van. A kiigazításnak ugyanis a törvény értelmében két irányban kell történnie. A folyó évben az egyes földrészeket művelési ágában bekövetkezett állandó jellegű változásoknak megállapítása és osztályba sorozása a feladat, úgy, hogy ezek a változások már az 1910. évi földadó kivételénél figyelembe vehetők legyenek. A művelési állandó ágváltozásokat a községi előjáróságok jegyzékbe kötelesek foglalni és ezen jegyzékek alapján a kinevezett ideiglenes kataszteri biztosok a változott földrészeket a megfelelő osztályokba sorozzák. Magyarországnak 13024 adóközsége közül ezideig 9026 községre vonatkozólag terjesztették be a községi előjáróságok ezeket a jegyzékeket és azokba 1.245,475 ágváltozást tüntettek fel. Minthogy azonban a nagyobb határral bíró községek, munkálatai az idő rövidsége miatt még nem készülhettek el, előreláthatólag vagy három millió lesz azon földrészek száma, melyek művelési ágváltozás alá kerültek. Ezek közül a kataszteri biztosok művelési ág és minőségi osztály szerint besoroztak hozzávetőleg 4000 községre kiterjedő változást. Ennek az óriási munkamennyiségnek a feldolgozása a kataszteri személyzetből kizemelt 48 megyei előadóra és a pénzügyminiszter által nem rég kinevezett 188 kataszteri biztosra vár. A földadókataszter kiigazításának másik része: az egyes határok, dülők, vagy földrészek adóztatásánál mutatkozó nagy aránytalanságok megszüntetése. Ezen aránytalanságok megszüntetésére nézve a törvényhatóságok községi képviselője vagy husz földadóköteles birtokos július elsejéig volt jogosítva a pénzügyminiszterhez kezdeményezési javaslatot tenni; a kincstári közegek ez év végéig tehetik meg kiigazítási javaslataikat. Ennek alapján fogja azután az országos földadó-bizottság a vármegyei földadó-bizottságok véleményének meghallgatása után a jövő évben eldönteni azt, hogy hol van szükség az érvényben levő tiszta jövedelmi fokozatok megváltoztatására, esetleg egyes határok, dülők, vagy földrészeket újra való sorozására és eme döntéseknek megfelelően fognak a változást munkálatok végrehajtani.

**Beiratkozás.** Az iparos és kereskedő tanoncz iskolába a beiratkozások f. hó 12—13-án, vasárnap, hétfőn és kedden lesznek. És pedig vasárnap délelőtt 8—12-ig, délután 2—6-ig; hétfőn és kedden délután 3—6-ig. Az iskoláztatás kötelezettsége a probaéves tanoncokra is kiterjed. Azok a tanoncok, a kik a tanonciskola 3-ik osztályát sikerrel végezték, a közismereti órák alól felmentetnek, de a rajzra kötelesek beiratkozni. Az igazgatóságtól.

**Kozák Dávid** 12 tagu zenekarával f. hó 14. és 15-én (kedd és szerda) a Budapest-szálló éttermében hangversenyt rendez.

**Udvarhelymegye lótenyésztési bizottsága** közhírré teszi, miszerint a földművelésügyi miniszterium által adományozott jutalomdíjakkal szeptember hó 19-én d. e. 11 órakor Oklándon a piac téren előállítandó csikós-kanczák, 3 és 2 éves kancza-csikók amennyiben a bírálóbizottság által tenyésztésre alkalmasoknak találtnak — jutalmaztatni fognak. A csikós-kanczákra kitűzött díjak: 80, 60, 50, 40, 30, 20—20 kor. A 3 éves kancza-csikók díjai: 60, 40, 30, 25, 20, 10 kor. A díjakra lókereskedők, nagybirtokosok és nagybérlők kizárásával csak azon kisgazdák tarthatnak igényt, akik községi előjárósági bizonyítvánnyal igazolják, hogy a csikós-kancza 1 év óta tulajdonuk és a csikók suját tenyésztésük. Kellő számú 3 éves 2 éves kancza csikók hiányában, kivételesen az igen jó 1 éves kancza-csikók is díjaztatnak. Nagybirtokosok és nagybérlők dicsérő oklevéllel lesznek kitüntetve. Jelentkezhetni Oklándon Szabady Tivadar főszolgabírónál 19-én d. e. 9 óráig, azontul a helyszínén.

**Honvéd lóvadász.** A marosvásárhelyi m. kir. 9-ik honvéd huszárezred létszükségletének fedezése végett, a folyó évben megtartandó pótlóvadász Udvarhelymegyében az alább jelzett tervezet szerint fog eszközöltetni. Pótlóvadász 3½ évet betöltött és 7 évet meg nem haladott 158 czm.-től 166 czm. magas és jó testalkatu lovak avattatnak föl 3½ évesek csak tenyészlovakból az esetben avattatnak fel, hogyha igen jól kifejlesztett testalkattal bírnak. Minden egyes lóról, mely felavatás végett előállítatik, a szabályszerű „lólevél” készen tartandó. A pótlóvadász megtartatik Székelyudvarhelyt október hó 13-án a Lóvadászterületen d. u. 2 órakor, Székelykeresztúron 14-ikén városháza előtt d. e. fél 8 órakor.

**Állati betegségek.** Rühkór megszűnt Márafalva községben. — Sertésorbáncz fellépett szorványosan Korond községben. — Sertésorbáncz megszűnt Tordátfalva községben. — Sertésvész megszűnt Homoródszentmárton községben.

x **Az Ősz örömei** közé tartozik, ha a hölgyek a legdivatosabb és emellett a legjutányosabban toalettekre tesznek szert. Hölgyközönségünknek ezeket az őszi örömeiket szerzi meg *Weiner Máttyás* (Budapest, Andrási-ut 3.) aki óriási raktárt tart a legfrissebben érkezett gyapju-kelme ujdonságokból, búz és ponygola kelmekből, flanellekből, barchetekből és az összes toalett cikkekéből. Minták vidékre készséggel küldetnek.

## KÖZGAZDASÁG.

### Kisbirtok-politika.

Székelyudvarhely, szept. 10.

A nemzet közgazdasági kormányzásnak egyik fontos feladata az, hogy a nép zömének, a falusi lakosságnak segítsen a sorsán. A magyar falusi nép nagy része ugyanis visszamaradottságban él. Míg a világ előbbre ment, a falu úgy maradt, mint hajdanta. A legtöbb magyarországi falu lakossága nincsen benne a munkamegosztás társadalmában. Lényegileg úgy él, mint a hontentotta falu. A civilizáció csak üveggyöngyöt, tükröt, cifra kendőt és adóvégrehajtót szállít neki. Egyébként a falu minden szükségletét maga állítja elő. A nádfedeleles kunyhót éppen úgy, mint a darócruhát és élelmiszereket. Ezért kötelessége a magyar közgazdasági politikának, hogy a magyar falusi népet belevigye a munkamegosztással dolgozó társadalomba.

Régi időkben, mikor nem volt vasút, ipar, munkamegosztás és városi élet, akkor a parasztgazda nem elégedetlenkedett. Akárhová ment, mindenütt egyforma volt az élet. De ma nem így van. Ma a törpebirtokos leánya elmegy városi cselédnek, a fia meg beáll napszámosnak és jobban érzi magát a városban, mint otthon. A parasztnak szűk lett a falu határa. Mikor a cifrafurás cselédleány hazamegy a falujába és koronás fülbevalóit meg gyűrűit villogtatva, elmeséli, hogy milyen sok pénzt keres és milyen szabadon él, a falu minden leánya a városról álmodik. Az amerikai pénzküldemények is bombaként hatnak. Hivatalos adatok alapján tudom községi jegyzőktől, hogy haszontalan emberek, akik itthon a pálinkásbolt söpredékei voltak, egy esztendő lefolyása alatt száz meg száz koronát küldenek haza Amerikából.

Ne áltassuk magunkat, hogy a paraszt csak földet akar, hogy sajátján dolgozhassék. Ha így állna a dolog, akkor egy kisgazda sem elégedetlenkednék és egy sem vándorolna Amerikába. A falusi élet bomlásnak indult az egész világon s helyébe lép a munkamegosztásra fölépített új társadalom. Magyarország legerősebb alapépitménye, a régi falusi élet hasonlóan megingott és hazánk sorsa ma már szemmel láthatólag attól függ, hogy helyes mederbe tudjuk-e terelni ezt az erjedő folyamatot? Legtöbben azt hiszik, hogy bajunkon kizárólag az segít, hogy iparos államá kell tennünk Magyarországot. Részemről ezt egyoldalú álláspontnak tartom. Minden erőnkkel fejleszteni kell iparunkat, de hazánk mind a tizezer községét nem alakíthatjuk át iparteleppé s egész népünk nem foglalkozhatik iparral. Földműves népünk sorsán legbiztosabban a modern mezőgazdasággal segíthetünk és pedig úgy, mint a petite culture hazája, Franciaország mutatja, a kisgazda társulásával és szövetkezésével.

A francia kisgazda története utmutatóul szolgálhat nekünk. Mikor a francia nagy uradalmak áttértek a gépüzemre és az ipar nagy gyárakban tömörült, a francia parasztgazda megmaradt régi hagyományai mellett. Nem lett szegényebb, hanem a fejlődő társadalom lett gazdagabb s a fényes paloták, a hatalmas forgalom, meg a nyüzsgő városi élet mellett napról napra jobban feltűnt a földművesgazda visszamaradottsága. Ezt látva, a francia törvényhozás a legmesszebbmenő állami segítséget nyújtotta a kisgazdák termelő szövetkezeteinek.

A francia földműves szövetkezeti mozgalom lényegileg két irányban halad. Egyik iránya az, hogy a parasztgazda terméseredményét növelje, a másik pedig az, hogy árucikkeiket kollektív uton értékesítse. Alakultak ennek megfelelően gazdaszindikátusok abból a célból, hogy a talajmunkáláshoz és a csépléshez szükséges gépeket, továbbá a műtrágyát, szemet és tenyészállatokat, szóval a mezőgazdaság segédanyagait közösen vásárolják be, és alakultak

szövetkezetek, amelyek a gazda növényi és állati termékeit iparilag meg kereskedelmileg értékesítik. Franciaországban nem ritkaság, hogy a környékbeli kisgazdák szövetkezeti malma és sütőműhelye látja el a város lakóit liszttel és kenyérral.

Rocquigny gróf, a francia gazdák előharczósa Cooperation de production dans l'agriculture című könyvében ismerteti a gazdaszövetkezetek történetét és kifejlődését. Rocquigny egy érdekes francia példáját megemlítem a sok közül, hogy rámutassak vele a legtöbb magyar gazdaszövetkezet helyes cselekvésirányára. Fontan abbé tanulmányozta a nép gazdálkodási rendszerét. Összeírta, hogy hány hold szántóföld, rét, legelő, szőlő és erdő van a falujában. Megállapította a szükséges talajmunkáló- és egyéb gépek számát. Elkészítette a termelés üzemtervét, és négyszáz kisgazdával szövetkezetet alapított. Nem kért állami segítséget, nem járt vándorutat küldöttségekkel és mégis rövid néhány esztendő leforgása alatt a szövetkezet faluját gazdaggá tette. A nagy és erős tehénállomány révén sok trágyát kapott a föld. A növénytermelés megkétszereződött. A faluban levő összes állatok egészségesek és kifejlettek lettek. A lakosság jóléte pedig annyira emelkedett, hogy asztalos, lakatos, kovács, bognár és szabóiparosok telepedtek le a faluban. Szóval, mióta a gazdák jövedelme van, természetes alapon kifejlődött az építőipar és a segédiparágak, a lakosság megszaporodott s a jólét általános lett. S Franciaországból, ahol a kisgazda majdnem mindenütt hasonlóan szervezkedett már és részt is vehet a modern társadalmi életben, nincs kivándorlás és talán nem is lesz soha.

A francia kisgazdák példáját kell nekünk is követnünk a nép millióinak érdekében. Utánozzuk a francia gazdaszövetkezeteket. Az agrárius cím jelentse nálunk is a felvilágodottságot és a haladást. Jelentse azt, hogy mi a parasztnépet ugyanolyanná akarjuk tenni, mint amilyen az iparos népesség és ha sikerül a haladásnak ezt a szellemét, amelyik az ipart és kereskedelmet nagygyá tette, belevinnünk a mezőgazdaságba is, akkor jómóduvá és gazdaggá tesszük a magyar parasztnépet és helyreállítjuk az egységes és minden porczikájában magyar állam amaz alappilléreit, amelyeket az új társadalmi fejlődés már-már összedöntött, s Magyarországon ismét úgy lesz, mint rége volt, hogy ezen a darab földön politikai és gazdasági hatalmat csak magyarérmű állampolgár szerezhethet magának. E.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája.

Udvarhelyvármegye székelyudvarhelyi járás főszolgabírája.

Sz. 1748—909. szb.

## Pályázati hirdetmény.

A szentegyházassalvi jegyzői körben évi 1000 korona javadalmazással rendszeresített segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Akik ezen állást elnyerni óhajtják, az 1900. évi XX. t.-cz. 3. §-ában előirt képesítést igazoló okmányokkal fölszerelt kérvényüket folyó évi szeptember hó 25-ig beadhatják.

Székelyudvarhely, 1909. szept. 10-én.

**Demeter, főszolgabíró.**

**Ügyes leányt.** Ki a számolásban gyakorolt, kasszához azonnal alkalmazok Vidékről is lehet. Czim a kiadóhivatalban.

**Egy** teljesen jó, új „Remington” 9-es író-gép olcsó áron eladó. Czim a kiadóhivatalban megtudható.

**Székely gazdák szövetkezete főnöke Székelyudvarhely**

**V**an szerencsénk a gazdaközönség szives tudomására hozni, hogy takarmánynak vetni való őszi borsó és Szent János rozs szövetkezetünk-nél bármely napon jutányosan szerezhető be. Zabot, tisztabuzát és egyéb takarmányokat feltétlenül mennyiségben veszünk és eladunk.

**Székely Gazdák Szövetkezete.**



**Egyéves önkénteseknek** gyalogsági egyenruhát olcsó áron, jó állapotban **ELADOK**. Cim a kiadókivatalban.

Szám 5785—909. tlkvi.

### Árverési hirdetmény kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy dr. Jodál Gábor ügyvéd által képviselt Simófi Károly parajdi lakos végrehajthatónak, Csonta Lászlóné parajdi lakos végrehajthatást szenvedett elleni végrehajtási ügyben, végrehajthatónak 98 kor. 76 fillér s járulékaiból álló követelése kielégítése végett a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a felsősófalvi 561. sz. tjkvben A+ 1652/2., 1739/1., 1740/1. hrsz. 293 72 K, 2570., 2810., 2811. hrsz. 22 03 K, 2637/2., 2697/1. hrsz. 77-90 K, 3031/3. hrsz. 44 02 K, 3381/1. hrsz. 133-21 K, 6728. hrsz. 88 K, 7734/1., 7735/1. hrsz. 158-41 K. az ingatlanok a kikiáltási árban 1909. évi szeptember hó 29-ik napjának d. e. 8 órakor Felsősófalva község-házánál megtartandó nyilvános árverésen el fognak adatni.

Az árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok kikiáltási árának 10 %-át készpénzben vagy ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezébe letenni.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságtól. Székelyudvarhely, 1909. július 11-én.

Gyarmathy, kir. törvszéki egyes bíró.

### Tiszta buzát 26 K.-ért

bármely időszakban, vásár- és ünnepnapokon is a d. e. órákban 3—100 métermázsáig megveszek. **Fábián József** gőztüres és malomtulajd.

Sz. 724—1909. végreh.

### Árverési hirdetmény.

Alulírott bir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknek 1908. évi V. 531/1. sz. végzése következtében dr. Pál Ernő ügyvéd által képviselt Barcsay Károly javára 183 K 78 fill. s jár. erejéig 1908. évi augusztus hó 3-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 2925 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: kocsi, tehének, borjúk és butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelyudvarhelyi kir. járásbíró 1908. évi V. 536/7. számú végzése folytán 183 K 78 fill. tőkekövetelés, s jár. erejéig Székelybetlenfalván 168. sz. alatt leendő megtartására 1909. évi szeptember hó 18-ik napjának, d. u. 4 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságokat az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik

Kelt Székelyudvarhely, 1909. szeptember 13.

Nagy Lajos, kir. bir. végrehajtó.

**Három gimnáziumot végzett fiu** gyakoronoknak azonnal fölvetetik **MÁRK TESTVÉREK** fűszer kereskedésükben.

Szám 14—909.

### Árlejtési hirdetmény.

Az udvarhelymegyei közkórházban 1910. évben ápolandó betegek élelmezésének biztosítása czéljából folyó évi szeptember hó 16-án d. e. 10 órára a kórházi iroda helyiségében árlejtést tűzök ki.

Vállalkozni óhajtók kötelesek 1 koronás bélyeggel ellátott írásbeli zárt ajánlatukat f. év szeptember hó 15-ig hozzám annál inkább beadni, mert a későbbben érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az élelmezési feltételek a kórházi irodában, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Székelyudvarhely, 1909. augusztus 23.

Dr. Imreh Domokos,  
kórh. ig. főorvos.

Kereszt-csillag.

**MAGGI** féle  
**húsleves-**  
**kocka**

MAGGI  
HUSLEVES-  
KOCKA

6f

1/4 liter forróvízzel rögtön egy tányér kitűnő, természetes húsleves ad. 1 kocka 6 fillér.

Kapható minden fűszerkereskedésben, csemegeüzletben és drogeriában.

### Eladó

600 veder bor.  
baromlaci  
PELGER MÁRTON  
202 sz. Baromlaka,  
u. p. Kis Kapus.

Egy jó családból való fiu gyakoronoknak fölvetetik **Kánn József** fűszerüzletében Székelyudvarhelyt.

### Árverési hirdetmény.

Farczád község-háza, amelyhez italmérésijog van kötve (engedélyezve), van az utcára nyíló két üzlethelyiség, egyik bolt, a másik italméresi helyiség, két szoba, nyári és téli konyha, pincze helyiség, ezenkívül istálló, kert helyiség és udvar Farczád község-házánál 1909. évi szeptember 20-án d. u. 2 órakor megtartandó nyílt árverésen 6 (hat) egymásután következő évekre hasznobérbe fog adatni. Évenkénti kikiáltási ár 800 koronába, annak 10% leteendő bánatpénzül, lett megállapítva a legtöbbet ígérőnek.

Zárt ajánlat nem fogadtatik el.

Részletes feltételek a körjegyzői irodában megtekinthetők.

Farczád, 1909. szeptember 2-án.

Vajda Ferencz,  
k-jegyző

Jucze Pál,  
k-bíró.

### Reményi Frigyes Fogorvos

Kossuth-u. 56. sz. Pannajoth Mihályné háza, volt villanszerelési iroda

A. n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy fogászati műtermemet folyó évi október hó 1-én Székelyudvarhelyt megnyitom. Tisztelettel REMÉNYI FRIGYES, fogtechnikus.

### Felvágott bükkfa

bárkájával 10 koronaért bármikor megrendelhető azonnali szállításra

**Fábián József** gőzfűrésztelepén.

A ki legjobban szerkesztett, teljesen független nagy napilapot járattni óhajt, fizesse elő

„Az Ujság”-ot!

Előfizetési árak:

Egy évre K. 28 ↑ Negyed évre K. 7.—  
Félévre „ 14 ↓ Egy hóra „ 2-40

Az Ujság terjedelme rendszeren 28—32—36 oldal. Vasár- 60—100 oldal.  
és ünnepnapokon

Megrendelési cím: „AZ UJSÁG” kiadó-hivatala, Budapest, VII. Rákóczi-ut 54.

Védjegy: „Horgony”

**A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller**

egy régiónak bizonyult háziszere, mely mar sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult küszvénynél, oszónál és meghűléseknél, bedörzsölés-képpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossággal legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Mindennap' szétküldés.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú PORTLAND CEMENTET ajánl olcsó áron a

# PORTLAND GEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR czégnél.

Magyar ember csak magyar ásványvi-et igyék!

**Magyar ásványviz** forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V., Báthory-utca 5. szám.  
**Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.**

Borszéki Boldizsár, idült gyomorhaj ellen  
Borszéki Fákut, köszvény ellen  
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen  
Bodoki Matild, alkális savanyviz  
Baross, vesehaj ellen



Borhegyi, hughyhajtó  
Boholt, üdítő viz  
Előpataki, sárgaság ellen  
Felsőrákosi Mária, légsóhurut ellen  
Hargitaligeti, üdítő ital



Horgász, étvágygerjesztő  
Kásonfőkut (Saluteris) jó és litheum tartalma  
Rápáti, égvényes ásványviz  
Székely-Selters, idült gyomorhajok ellen  
Sztójai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a **természetes ásványviz** gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizekkel a külföld majdnem összes vizei pótolhatók.

Kapható mindenütt!